

Neus Català, un testimoni de lluita contra l'oblit

Molts de nosaltres no vàrem viure la guerra, una guerra que va marcar fortament tots aquells que sí la varen viure, i sobreviure...

Estaven en joc unes idees, sí, però les circumstàncies familiars, polítiques o territorials eren massa sovint els condicionants que marcaven la línia divisòria per si s'havia d'estar a un cantó o un altre. L'enfrontament i l'odi generat per la pèrdua de familiars volguts, calava a fons a totes les llars. Les morts, les persecucions i la fam consegüent de les guerres, es sofria a les dues bandes.

Al seu temps, en Raimon ens deia "Molts es varen quedar, havien guanyat, diuen. Molts es varen quedar, havien perdut, diuen. D'altres, conegueren l'exili i els seus camins... "

També deia: "jo no he vist aquelles morts de ràbia, jo no he vist aquelles morts de fam, jo no he vist aquelles morts al front, jo no he vist aquelles morts a les presons... No, jo no ho he vist i tot m'ho han contat, i encara avui, la gent que ho ha vist, amb por ho conta...". Comparteixo la seva conclusió d'estar convençuda que en realitat "tots, tots havíem perdut".

Gairebé era tabú parlar de la guerra, i el poc que ens explicaven eren experiències terribles que esgarrifaven les nostres ments d'infant. Més que alimentar venjances, tal volta el que pretenien amb el seu silenci, tot prenent que ens allunyéssim d'aquells compromisos perillosos... , en realitat era protegir-nos, segur.

Però el temps és justicier i, tard o d'hora, quan l'assumpció de la pròpia consciència com a éssers humans ho fa possible, rescatem aquells fets viscuts de forma traumàtica, així com els records de vida patits, des de la repressió del subconscient col·lectiu que els emmagatzema fent que la veritat suri inexorablement a la superfície.

La memòria històrica

Vivim uns moments de recuperació de la memòria històrica, de saber de les raons dels qui feren front a l'aixecament militar del General Franco contra la República, un sistema democràtic legítimament constituït. Perquè la veritat és tossuda i no es resigna a ser callada i és així com, malgrat la foscor de la llarga nit de la dictadura i el silenci imposat en el procés de transició democràtica, estem coneixent episodis de la nostra pròpia història.

Hem esbrinat bastant de tot allò que suposen les gestes de la política oficial, però no hem sabut massa de la resistència civil, de com - particularment les dones- afrontaven la vida quotidiana des de la mateixa supervivència, tant des del punt de vista material com del social.

Els anys de la postguerra foren difícils per tothom, i totes les famílies que hi havien perdut algun dels seus membres, o que en desconeixien la seva destinació, hagueren de sobreviure al buit de la seva absència i, en molts casos, al setge social i la humiliació de ser assenyalats amb el dit simplement per ser considerats perdedors. Per això és tan important recuperar la memòria, per poder netejar cada nom condemnat en fals, per poder acomiadar cada ser estimat en una tomba que ja no estigui segellada per l'anonimat en un indret desconegut. Recordar amb orgull totes i cadascuna de les persones callades a qui han negat la seva dignitat.

Avui, aquí, a Igualada, en el marc commemoratiu del Dia de les Dones d'enguany, hem volgut posar al descobert la pròpia memòria, la de les dones en particular, la que pel fet de ser dones ha estat doblement silenciada, i volem fer-ho amb la presència de la Neus Català que, amb el seu testimoni de lluita contra l'oblit, ens ha esperonat a fer-ho.

Ravensbrück

Havíem sentit parlar de Mauthausen, d'Auschwitz o Dachau, però s'ha parlat ben poc de Ravensbrück, un lloc sinistre situat a 90 Kms. de Berlín que tenia la virtut de quedar amagat en una zona pantanosa però, a la vegada, ben comunicada amb la capital.

Creat el 1939, aquest camp de concentració va esdevenir ràpidament un centre de producció per a la indústria de la guerra. Les presoneres hi deixaven les últimes forces per fer components elèctrics, teixir uniformes pels soldats del front o bé fabricant material bèl·lic en els camps annexos. La indústria alemanya, còmplice amb el règim nazi, havia trobat en les deportades el recanvi ideal a la mà d'obra masculina que estava mobilitzada al front de la guerra. Quan ja no servien per treballar se les deixava morir de gana o de fred, o se les matava d'una injecció de verí o a la cambra de gas. Es calcula que a Ravensbrück hi van trobar la mort, de la forma més atroç, més de 92.000 persones, la majoria dones, i també infants".

Ho testimonia Neus Català i Pallejà, l'única supervivent catalana dels Camps d'extermini nazis de Ravensbrück. Aquesta dona, nascuda el 7 d'octubre de 1915 als Guiamets, un poblet de la comarca del Priorat, en ser alliberada d'aquell camp de la mort, conjuntament amb les altres dones que l'havien sobreviscut, varen emetre un jurament: el de dedicar fins el darrer alè de la seva vida a explicar allò que havien viscut.

Al llibre que ha escrit l'Elisenda Belenguer, li diu: "jo t'explico lo meu, però el que jo vaig fer no és res, és només una part del que van fer milers de dones espanyoles".

És que les dones espanyoles de Ravensbrück eren dones que havien lluitat quan la nostra República i que van tenir un gran pes en la producció i

manteniment d'un estat democràtic en la qüestió social, educativa, assistencial i política del nostre país.

El nostre reconeixement

Perquè ens han volgut negar la història, perquè ens varen callar la veritat i condemnaren als vençuts a la persecució, l'exili o la humiliació, les dones hem decidit trencar d'una vegada per totes amb aquesta injúria i apostem fermament per recuperar la memòria, el nom i la dignitat de totes les dones i homes que lluitaren per uns valors i drets humans que, malgrat tornin a estar de nou amenaçats, avui per avui, molts de nosaltres els hem pogut tastar.

Per tot això, recollint el llegat del seu bagatge, des de molts racons de la nostra ciutadania, associacions i entitats diverses han volgut sumar-se a aquest reconeixement ciutadà a Neus Català per la seva lluita contra l'oblit. Prenem doncs la paraula i subscriuim solemnement, i al dia d'avui, el nostre compromís per tal que la memòria democràtica, la nostra pròpia memòria, no pugui ser mai més silenciada.

Igualada, 16 de març de 2007.

Presentació d'Elisenda Belenguer

Elisenda Belenguer, és historiadora, membre de la Fundació Pere Ardiaca. (que ens ha cedit les fotos del seu fons documental) i autora del llibre "Neus Català, memòria i lluita".

Un molt particular obsequi musical

De la mà d'unes alumnes de l'Escola de Música i de les nostres amigues de Llegim Llibreria, volem oferir a la Neus, tres presents pels tres eixos que han conduït el rumb de la vida de la Neus Català.

- el seu estimat país Catalunya,
- els valors de la República que va defensar fins i tot des de l'exili
- i el crit per la pau que representa cadascuna de les seves paraules testimoni dels horrors de totes les guerres.